

ГАБРИЕЛ ГАРСИЯ МАРКЕС ПЛАЩАТ МИ ДА СЪНУВАМ

Превод от испански: Майя Илиева, 1993

chitanka.info

В девет сутринта, докато закусвахме на окъпаната от слънцето тераса на „Хавана Ривиера“, ужасяваща морска вълна вдигна във въздуха автомобили от крайбрежния булевард, от паркинга до тротоара и един от тях се вряза в стената на хотела. Беше като динамитна експлозия, вся паника из двайтете етажа на сградата и направи на пух и прах прозорците на фойето. Многобройните туристи в залата се разхвърчаха заедно с мебелите, а някои бяха ранени от стъклената градушка. Ураганът трябва да е бил колосален, защото вълната прескочи стената на кея, широкия двупосочен булевард, а имаше достатъчно сила и да раздроби голямото стъкло.

Неуморимите кубински доброволци с помощта на пожарникарите събраха останките от пораженията за по-малко от шест часа, затвориха вратата към морето, пригодиха друга и всичко отново бе в ред. На сутринта никой не се погрижи за забития в стената автомобил, защото мислеха, че е от паркираните до тротоара. Когато кранът го извади оттам, откриха трупа на жена, стегната с предпазен колан за седалката на шофьора. Цялата бе натрошена от ужасния удар. Лицето ѝ беше размазано, ботите — разкъсани, а дрехите — на парцали. Носеше златен пръстен във формата на змия с изумрудени очи. Полицията установи, че е домакинята на новия португалски посланик. Беше пристигнала в Хавана заедно със семейството му преди петнайсет дни и предната сутрин беше излязла на пазар с нова кола. Когато прочетох съобщението във вестника, името не ми говореше нищо, но ме заинтересува пръстенът във форма на змия с изумрудени очи. Не разбрах само на кой пръст го е носела.

Беше много важна подробност, защото се уплаших да не би да е една незабравима жена, чието истинско име всъщност не знаех, но която носеше същия пръстен на десния си показалец доста дръзко, още повече за тогава. Бях се запознал с нея във Виена преди трийсет и четири години на наденички с варени картофи и наливна бира в една кръчма на латиноамерикански студенти. Същата сутрин бях пристигнал от Рим и още си спомням силното впечатление, което ми направи с величественния си бюст на сопрано, с яката от проскубана лисича опашка и с въпросния египетски пръстен във формата на змия. Реших, че е единствената австрийка в дългата дървена постройка заради посредствения испански, който говореше с долнопробен акцент, без да си поема дъх. Но не познах, беше родена в Колумбия и в

периода между двете войни, почти дете, бе дошла в Австрия да учи музика и пеене. По онова време приближаваше трийсетте, но изглеждаше по-възрастна, защото не можеше да се похвали с предишна хубост, а беше започнала и преждевременно да остарява. В замяна на това беше прекрасно същество. Както и едно от най-опасните.

Виена още беше древна имперска столица, чието географско положение между двата непримирими свята, наследени от Втората световна война, я бе превърнало в рай за черния пазар и за световния шпионаж. Не бих могъл да си представя по-подходящо място за моята сънародничка, която продължаваше да се храни в студентската кръчма на ъгъла само от вярност към произхода си, защото имаше достатъчно средства да я купи в брой заедно с всички посетители. Никога не узнах истинското ѝ име, беше известна с немското прозвище-скоропоговорка, измислено от латиноамериканските студенти във Виена — Фрау Фрида. Едва ми я бяха представили, и аз си позволих дързостта да попитам как беше успяла да се срасне до такава степен с този свят, толкова далечен и различен от брулените от вятъра скали в Киндио, а тя ми отвърна на един дъх:

— Плащат ми да сънувам.

В действителност това бе единственото ѝ занимание. Била третото от единайсетте деца на преуспяващ бакалин в стария град Калдас и като се научила да говори, създаде хубавата традиция да си разказват сънищата сутрин преди закуска, защото в този час още имали пророческа сила. Когато станала на седем години, сънувала, че порой отвлича един от братята ѝ. От религиозни предразсъдъци майката забранила на детето да прави това, което най-много обичало — да се къпе във вира. Но Фрау Фрида имала своя собствена система на пророкуване.

— Това не означава — казала, — че ще се удави, а че не трябва да яде сладкиши.

Самото тълкуване изглеждало жестоко, защото ставало въпрос за петгодишно дете, което не можело да живее без неделните си лакомства. Майката, убедена в пророческите способности на дъщеря си, твърдо спазвала предупреждението. В мига, когато се разсеяла, детето се задавило с тайно налапан бонбон и не могли да го спасят.

Фрау Фрида не вярвала, че нейната способност може да се превърне в професия, докато животът не я стиснал яко за гушата през жестоките виенски зими. Тогава потърсила работа в първата къща, която харесала, и когато я попитали какво може да прави, тя просто казала истината: „Сънувам.“ След кратък разговор с домакинята я взели със символична заплата за най-дребните разходи, но ѝ дали хубава стая и три пъти храна на ден. Особено важна била закуската, когато семейството сядало около масата да узнае какво ще се случи на всеки от тях — бащата, обигран рентиер, майката, весела жена и голяма любителка на романтичната камерна музика, и двете деца, на единайсет и на девет години. Всички били религиозни, склонни към суеверие и с удоволствие приели Фрау Фрида с единственото задължение да предсказва ден след ден съдбата на семейството чрез сънищата си.

Правила верни предсказания в продължение на много време, особено през годините на войната, когато действителността била позловеща от кошмар. Само тя можела да каже на закуска какво трябвало да върши всеки през деня и как, докато нейните прогнози я превърнали в най-уважавания човек в къщата. Влиянието ѝ върху семейството било безгранично, дори най-дребните неща се правели с нейното одобрение. По времето, когато бях във Виена, стопанинът на дома бе умрял и щедро ѝ бе прехвърлил част от рентите си с единственото условие да продължи да сънува за семейството до края на живота им.

Прекарах във Виена повече от месец в студентски несгоди, докато очаквах едни пари, които не дойдоха. Внезапните безкористни посещения на Фрау Фрида в кръчмата бяха истински празник за нашето тъжно ежедневие. Една вечер сред еуфорията от бирата ми пошепна много убедително, че решението ми не търпи отлагане.

— Дойдох само да ти кажа, че снощи те сънувах — каза тя. — Трябва веднага да заминеш и да не се мяркаш във Виена следващите пет години.

Убеждението ѝ беше толкова силно, че още същата вечер ме качи на последния влак за Рим. Аз от своя страна бях така стреснат, че оттогава се смятам за оживял от премеждие, което така и не разбрах какво е. Още не съм се връщал във Виена.

Преди нещастieto в Хавана срещнах Фрау Фрида в Барселона, но беше неочаквано и случайно, дори ми се стори мистериозно. Беше в

деня, когато Пабло Неруда стъпи на испанска земя за пръв път след Гражданската война, по време на едно бавно пътуване по море към Валпараисо. Прекара с нас цяла сутрин в лов из антикварните книжарници и в „Портер“ купи стара книга с разкъсани и смачкани страници, за която плати две месечни заплати от времето, когато работеше в консулството в Рангун. Движеше се сред тълпата като непохватен слон и реагираше като дете на всичко, защото светът му изглеждаше като огромна механична играчка, с която се измисляше животът.

Не познавам друг, който повече да отговаря на представата ми за възрожденски папа — изтънчен чревоугодник. Дори против волята си винаги беше начело на масата. Жена му Матилде му слагаше лигавник, който приличаше по-скоро на бръснарска кърпа, но това беше единственият начин да не се окъпе в сос. Същия ден в „Карвалейрас“ той бе изключителен. Изяде цели три лангусти, разкъсваше ги с вещината на хирург, поглъщаше с очи чиниите и на останалите гости, щипваше с удоволствие по малко от всяка, а това заразяваше и увеличаваше апетита — миди от Галисия, омари от Кантабрия, раци от Аликанте, еспардени от Коста Брава. В същото време говореше като французите за други кулинарни специалитети и най-вече за праисторическите морски деликатеси на Чили, които винаги носеше в сърцето си. Изведнъж спря да яде, наостри рачешките си антени и ми каза съвсем тихо:

— Зад мен има някой, който непрекъснато ме гледа.

Погледнах през рамото му и установих, че е вярно. Зад гърба му, през три маси, една дръзка жена със старомодна филцова шапка и мораво шалче дъвчеше бавно, с очи, вперени в него. Веднага я познах. Беше остаряла и надебеляла, но беше тя, със змиевидния си пръстен на показалеца.

Пътуваше от Неапол в парахода заедно със семейство Неруда, но не се бяха виждали на борда. Поканихме я да пие кафе на нашата маса и насочих разговора към сънищата ѝ, за да изненадаме поета. Той заяви още в началото, че не вярва на предсказанията на сънищата, и не ѝ обърна внимание.

— Само поезията е ясновидка — каза.

След обяда, по време на задължителната разходка по Лас Рамблас, нарочно изостанах с Фрау Фрида, за да се върнем насаме към

спомените. Разказа ми, че е продала имотите си в Австрия и живее в Порто, Португалия, в къща, която описа като фалшив замък, разположен на хълм, от който се виждал целият океан чак до Америка. Макар че не го каза, се разбра, че благодарение на сънищата си бе успяла да получи богатството на изключителните си господари във Виена. Не ми направи впечатление, защото винаги съм мислел, че нейните сънища не са нищо друго освен капан, от който живее. Казах ѝ го.

Тя се разсмя неудържимо. „Нахакан както преди“ — заключи. Не продължи, защото другите бяха спрели да изчакат Неруда, който говореше на чилийски жаргон с папагалите на Рамбла де лос Пахарос^[1]. Когато възобновихме разговора, Фрау Фрида смени темата.

— Между другото — рече тя — вече можеш да се върнеш във Виена.

Едва тогава си дадох сметка, че бяха изминали тринайсет години, откакто се бяхме запознали.

— Дори сънищата ти да не предсказват, за нищо на света няма да се върна — признах. — За всеки случай.

В три часа се разделихме с нея, за да придружим Неруда за свещения следобеден сън. Подремна у дома след тържествени приготовления, които донякъде напомняха чайна церемония в Япония. Трябваше да отваряме едни прозорци, да затваряме други, за да се постигне дадена температура и специална светлина, идваща от определена посока, и освен това при абсолютна тишина. Неруда заспа веднага и се събуди след десет минути като децата — в най-неочаквания момент. Появи се в хола отпочинал и с монограма на възглавницата, отпечатан върху бузата.

— Сънувах жената, която сънува — рече той.

Матилде поиска да ѝ разкаже съня.

— Сънувах, че тя ме сънува — отвърна.

— Това е Борхес — казах му.

Той ме погледна разочарован.

— Написано ли е вече?

— Ако не е написано, все ще го напише някой ден — отговорих му. — Ще е някой от неговите лабиринти.

Щом стъпи на борда в шест следобед, Неруда се сбoguва с нас, седна на една отдалечена маса и започна с лекота да пише стихове с

онази зелена писалка, с която рисуваше цветя, риби и птици в посвещенията на книгите си. След първата сирена потърсихме Фрау Фрида и накрая я намерихме на туристическата палуба тъкмо когато си тръгнахме, без да си кажем сбогом. Тя току-що се бе събудила.

— Сънувах поета — изтърси.

Учуден, помолих да ми разкаже съня си.

— Сънувах, че той ме сънува — обясни тя и стреснатото ми лице я обърка. — Какво има? При толкова много сънища понякога се промъква някой сън, който няма нищо общо с реалния живот.

Не я видях повече, нито се бях сецал за нея до момента, в който узнах за змиевидния пръстен на жената, умряла при нещастieto до хотел „Ривиера“. Не устоях на изкушението да разпитам португалския посланик няколко месеца по-късно на един дипломатически прием. Посланикът заговори за нея с голям ентузиазъм и възхищение. „Не можете да си представите каква изключителна жена беше — ми каза. — Не бихте издържали на изкушението да напишете разказ за нея.“ И продължи в същия тон да излага учудващи подробности, но без да каже нещо, от което да направя окончателен извод.

— По-точно какво правеше? — попитах накрая.

— Нищо — отвърна леко разочарован. — Сънуваше.

Март 1980

---

[1] Булевард на птиците (исп.). — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.